

Uvodna beseda

Monografija *Prispevki k preučevanju slovenske skladnje* prinaša izsledke raziskav, ki so bile predstavljene na simpoziju *Skladnja slovenskega jezika*. Namen simpozija, ki je potekal med 24. 2. 2021 in 26. 2. 2021, je bil zaobjeti čim več področij, na katera posega skladnja: od fonetičnega pa vse do besedilnega. V monografiji je tako 22 prispevkov, ki so razvrščeni v 8 sklopov. Čeprav se na prvi pogled zdi, da je razvrščanje v sklope jasno, pa je hkrati tudi zelo težavno in morda celo nekoliko nesmiselno. Skladnja kot zelo široko slovnično področje sega v vse ravni, ki jih je nemogoče obravnavati strogo ločeno vsako zase. Vsaka raven pomembno vpliva na razumevanje preostalih. Oblikovanje in razvrščanje sklopov je tako bolj kot rezultat jasno oblikovanih meril posledica »nezmožnosti« postavljanja ostrih in strogo zamejenih meja med skladenjskimi področji.

V prvi skupini je prispevek, ki obravnava skladenjskofonetične zakonitosti. Prispevek H. Tivadarja se ukvarja s skladenjskofonetičnim opisom v prvi slovenski fonetični vadnici, ki je imela viden vpliv tudi na poznejši glasoslovni opis v slovnici in pravopisu.

V drugem sklopu sta prispevka, ki obravnavata različne vidike skladenjskega pomena predvsem na ravni pomenske podstave. T. Marvin in P. Gantar analizirata stavo in vlogo udeleženskih vlog oz. delovalnikov.

Tretji sklop zaobjema nekatere elemente strukturne skladnje, kot so kategorija ujemanja, stavčnoočlenske vloge, razumevanje stavka, povedi in izreka ter odvisnikov. D. Krvina in D. Gabrovšek obravnavata vlogo permutativnosti pri določanju in razvrščanju skladenjskih pomenov, G. Ilc in A. Stopar se

osredotočata predvsem na pomen izvzemalnosti v odvisnikih, M. Schlamberger Brezar pa se ukvarja z okoliščinskimi odvisniki. R. Grošelj predstavlja tri vidike prislovnih določil, M. Brus in M. Premrl Podobnik razčlenjujeta smiselnost trodelne opredelitve izrazov stavek, poved in izrek, S. Štumberger pa se osredotoča na ujemanje priredno zloženega osebka s povedkom.

Četrty sklop je v celoti posvečen poročanemu govoru. Avtorji S. Bračič, A. Vogrinčič in M. Smolej dopolnjujejo razumevanje omenjene skladijske kategorije v slovenščini oz. primerjalno med nemščino in slovenščino ter slovenščino in italijanščino.

V peti sklop sta uvrščena prispevka, ki v središče raziskave postavljata trpnik, prvi, avtoric T. Mikolič Južnič in A. Pisanski Peterlin, se ukvarja s trpnikom z vršilcem dejanja, drugi, avtorja H. Agovića, pa se osredotoča na vprašanje, kdaj deležnik na -n/-t izraža trpnost.

V šestem razdelku je prispevek avtorja M. Meterca. Predstavlja slovarski prikaz skladijskih variant v Slovarju pregovorov in sorodnih paremioloških izrazov.

Sedmi sklop prinaša prispevka s področja besediloslovja in besednega reda, ki je tudi eden izmed kazalnikov besediloslovnih zakonitosti. M. Kranjc Ivič obravnava besedilo z vidika informativnosti, B. Vičar in K. Plemenitaš pa nominalizacijo kot kohezivno sredstvo.

Zadnji in tudi najobsežnejši sklop vsebuje štiri prispevke. Skupna jim je bodisi obravnava slovenščine kot drugega ali tujega jezika bodisi kontrastivna analiza slovenščine z drugim jezikom. J. Umer Kljun predstavlja skladijske značilnosti kodnega preklapljanja v govoru pripadnikov italijanske narodne skupnosti v Sloveniji, N. Pirih Svetina pa posebnosti pri poučevanju skladijske slovenščine kot tujega oz. drugega jezika. E. Tibenska in M. Z. Wtorkowska predstavlja kontrastivno analizo, prva slovenščine in slovaščine, druga pa poljščine in slovenščine.

Po hitrem pregledu vseh prispevkov se vsekakor potrjuje uvodoma zapisano, da je oblikovanje tematskih sklopov zgolj poskus prikaza širokega raziskovalnega področja, ki ga pokriva skladijska. Prav tako je vsak izmed prispevkov klic k nadaljnemu raziskovanju skladijskih lastnosti slovenskega jezika.

Naj bo torej ta monografija povod in spodbuda k poglobljeni nadgradnji do sedaj že spoznanih skladijskih zakonitosti slovenskega jezika!